

Nr 56

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om identitetsbeteckning för juridiska personer m. fl.; given den 8 mars 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

G.E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att officiellt identitetsnummer, kallat organisationsnummer, skall fastställas för i första hand juridiska personer samt enheter inom statlig och kommunal förvaltning. Organisationsnumren, som i likhet med fysiska personers personnummer skall vara tiosiffriga, kommer enligt förslaget i stor utsträckning att överensstämma med de registreringsnummer som används inom skatteväsendet. Riksskatteverket skall planera genomförandet av och utöva tillsynen över det nya identifieringssystemet, som föreslås träda i kraft den 1 juli 1975.

Förslag till**Lag om identitetsbeteckning för juridiska personer m. fl.**

Härigenom förordnas som följer.

1 § Identitetsbeteckning i numerisk form (*organisationsnummer*) skall fastställas för

1. aktiebolag, handelsbolag, ekonomisk förening och samfällighetsförening,

2. allmän försäkringskassa, erkänd arbetslöshetskassa, understödsförening och annan allmän inrättning som enligt lag eller annan författning står under offentlig tillsyn, samt

3. kommun, landstingskommun, församling, kyrklig samfällighet, kommunalförbund samt annat organ för samverkan mellan kommuner.

2 § Organisationsnummer skall fastställas för annan juridisk person än som avses i 1 § såvida statlig myndighet, hos vilken den juridiska personen är registrerad eller har mål eller ärende anhängigt, påkallar detta. Organisationsnummer fastställas vidare för juridisk person som ansöker därom.

Vad i första stycket sagts gäller i motsvarande mån i fråga om enkelt bolag, partrederi samt utländskt företags filial i Sverige.

Organisationsnummer får inte fastställas för konkursbo.

3 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får förordna att organisationsnummer skall fastställas för statlig myndighet.

4 § Organisationsnummer består av tio siffror av vilka den sista är kontrollsiffran. Tilldelat organisationsnummer får icke ändras eller ånyo användas vid tilldelning av nummer.

5 § Riksskatteverket utfärdar anvisningar för och har tillsynen över tilldelning av organisationsnummer. Hos verket föres register över tilldelade organisationsnummer.

6 § Talan mot beslut angående fastställande av organisationsnummer föres hos riksskatteverket genom besvär. Mot riksskatteverkets beslut får talan icke föras.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1975. Organisationsnummer behöver emellertid icke fastställas för handelsbolag eller ekonomisk förening, som registrerats i handels- respektive föreningsregister före den 1 juli 1975, såvida bolaget eller föreningen icke tilldelats registreringsnummer för taxerings- eller avgiftsändamål.

Utdrag av protokollet över finansärenden hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland i statsrådet den 8 mars 1974.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena ANDERSSON, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, FELDT, SIGURDSEN, GUSTAFSSON, ZACHRISSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *officiell identitetsbeteckning för juridiska personer m. fl.* och anför.

Inledning

Statskontoret har i februari 1973 upprättat en utredningsrapport angående identifiering av juridiska personer m. fl. I rapporten föreslås att i princip samtliga juridiska personer, vissa enkla bolag och partrederier, statliga och kommunala myndigheter samt allmänna försäkringskassor skall omfattas av ett enhetligt identifieringssystem. Varje enhet skall tilldelas ett officiellt identitetsnummer kallat organisationsnummer. I likhet med personnumret för fysiska personer skall organisationsnumret vara tiosiffrigt inkl. kontrollsiffra. Den första eller de två första siffrorna i numret föreslås bilda en gruppкод som ger upplysning om enhetens juridiska form (aktiebolag, stiftelse, statlig myndighet osv.).

Efter remiss har yttranden över statskontorets rapport avgetts av statistiska centralbyrån (SCB), riksskatteverket (RSV), patent- och registreringsverket, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, centralnämnden för fastighetsdata, postverket, domstolsväsendets organisationsnämnd, riksförsäkringsverket, sjöfartsverket, bankinspektionen, riksrevisionsverket, datainspektionen, lantbruksstyrelsen, kommerskollegium, Stockholms handelskammare, Handelskammaren i Göteborg, lokala skattemyndigheterna i Stockholms, Norrköpings, Malmö och Göteborgs fögderier, offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges industriförbund, Lantbrukarnas riksförbund, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska bankföreningen, Bankernas datasamarbete, Familjeföretagens förening, Folksam, Svensk industriförening, Svenska företagares riksförbund, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Sveriges jordbruksskassförbund och Värdepapperscentralen VPC AB.

Nuvarande registrering m. m.

Registrering av juridiska personer kan indelas i subjektregistrering och objektregistrering. Med subjektregistrering avses den registrering som sker eller skall ske i samband med att en juridisk person bildas. Denna registrering är normalt en förutsättning för att den juridiska personen skall få full rättskapacitet. Med objektregistrering avses registrering som främst tar sikte på viss funktion eller egenskap hos den registrerade. En sådan funktion eller egenskap är t. ex. skattskyldighet, skyldighet att erlägga arbetsgivaravgift, innehav av fastighet eller bil.

Subjektregister m. m.

De största subjektregistren är aktiebolagsregistret, handelsregistren och föreningsregistren. Aktiebolagsregistret, som förs vid patent- och registreringsverket, innehåller omkring 160 000 enheter. Aktiebolagen antecknas i registret i nummerordning. Nummersystemet består av en sexsiffrig löpnummerserie som genom överenskommelse med skattemyndigheterna tas in i skatteväsendets tiosiffriga nummerserie. De tre första siffrorna i ett aktiebolags skattenummer representerar skatte-koden, som är 556, därefter följer aktiebolagsregistrets sexsiffriga löpnummer medan den tionde siffran är en kontrollsiffra. Numret är unikt och kan inte ges till mer än ett bolag även om ett tidigare tilldelat nummer blivit vakant genom att ett bolag avförts ur registret.

Handelsregistren brukar räknas som subjektregister trots att registrering inte anses nödvändig för att ett handelsbolag skall erhålla rätts-subjektivitet. I handelsregistren, som förs vid länsstyrelser och vissa kommuner, registreras handelsbolag, kommanditbolag och enskilda bok-föringskyldiga näringsidkare. Enkelt bolag kan på begäran registreras och behandlas då som handelsbolag. Handelsregistren innehåller sammanlagt omkring 350 000 handels- och kommanditbolag. Bolagen registreras i kronologisk ordning och numreras löpande. Som identifieringsbegrepp används bolagets firma. Någon samordning med skatteväsendets tiosiffriga nummer förekommer inte.

I prop. 1974:4 angående ny firmalag m. m. föreslås att den nuvarande möjligheten för kommuner att föra handelsregister skall slopas. Handelsregister skall enligt förslaget fr. o. m. den 1 juli 1974 föras uteslutande hos länsstyrelse. Förslaget innehåller också den nyheten att ideell förening och stiftelse som bedriver näring skall införas i handelsregister.

Register över föreningar förs hos länsstyrelserna. Registren omfattar bostadsrättsföreningar och andra ekonomiska föreningar och upptar sammanlagt omkring 35 000 enheter. Identitetsbärare är föreningens firma efter vilken sortering sker i bokstavsföljd.

Subjektregistrering äger vidare rum i åtskilliga mindre register. Hos försäkringsinspektionen och arbetsmarknadsstyrelsen registreras understödsföreningar resp. erkända arbetslöshetskassor. Hos lantbruksstyrelsen förs register över sambruksföreningar. Försäkringsbolag registreras hos

försäkringsinspektionen och bankaktiebolag, sparbanker och jordbrukets kreditkassor hos bankinspektionen. Bankinspektionen är tillsynsmyndighet även för landets hypoteksinrättningar. Utländska företags filialer i Sverige registreras hos patent- och registreringsverket.

Beslut om konkurs meddelas av allmän domstol och i samband därmed registreras (diarieförs) konkursboet hos domstolen. Allmän domstol kan alltså sägas vara subjektregistrerande myndighet för konkursbo. Folkbokföringsmyndighet skall underrätta domstol om inträffade dödsfall. Det åligger därefter domstolen att se till att bouppteckning förrättas och lämnas in till domstolen för registrering. Denna registrering företer viss likhet med subjektregistrering men kan likväl inte betecknas som sådan registrering.

Pensions- och personalstiftelser skall stå under länsstyrelses tillsyn. Detta kan emellertid inte anses innefatta subjektregistrering. Även andra typer av stiftelser skall i princip vara underkastade tillsyn. Från denna princip finns dock betydande undantag. Tillsynsplikten omfattar exempelvis inte familjestiftelser och inte heller stiftelse som enligt stiftarens föreskrift skall vara undantagen från tillsyn. Länsstyrelse skall föra förteckning över stiftelser som står under dess tillsyn. Antalet sådana stiftelser uppgår till omkring 10 000.

Ideella föreningar är över huvud taget inte föremål för någon subjektregistrering. Fråga om sådan registrering utreds av föreningsskatteutredningen (Fi 1971:6). Säkra uppgifter om antalet föreningar i landet saknas. Att antalet är mycket stort – sannolikt omkring 50 000 – synes emellertid klart.

Partrederi är en särskild bolagsform som förekommer inom sjörätten. Trots att partrederiet inte anses utgöra ett självständigt rättssubjekt svarar varje delägare för rederiets förbindelser endast i förhållande till sin andel i fartyget. F. n. ankommer det på sjöfartsverket att föra register över partrederier. Enligt ett av riksdagen nyligen fattat beslut skall emellertid sjöfartsverkets befattning med fartygsregistret m. m. flyttas över till en särskild inskrivningsmyndighet, vilken sannolikt kommer att knytas till en allmän domstol.

Någon subjektregistrering i egentlig mening av statliga myndigheter förekommer inte. SCB har emellertid utarbetat ett register innehållande samtliga institutionella enheter inom statsorganisationen. Som institutionell enhet inom statsorganisationen räknas i huvudsak enhet vars verksamhet regleras genom särskild av Kungl. Maj:t utfärdad instruktion/stadga eller genom tillämpning av allmänna verkstadgan (SFS 1965:600). Dessutom krävs att anslag för finansiering av den löpande verksamheten begärs direkt hos vederbörande departement. Antalet institutionella enheter inom statsorganisationen uppgår enligt detta register till omkring 500.

Ett annat register över statliga myndigheter upprättas i anslutning till statskontorets projekt angående personaladministrativt informationssystem inom staten. Ytterligare exempel på registrering inom statliga sektorn är statskalendern, riksrevisionsverkets system S och rättsväsen-

dets informationssystem (RI).

Allmän försäkringskassa brukar räknas som fristående juridisk person och anses alltså inte utgöra en del av stat eller kommun. Försäkringskassorna är registrerade hos riksförsäkringsverket som också utövar tillsyn över kassorna. Kommuner samt offentliga korporationer och anstalter subjektregistreras däremot inte.

Objektregister

Som nyss framhållits avses med objektregistrering den registrering som i första hand tar sikte på en viss funktion eller egenskap hos rättssubjektet. Det viktigaste objektregistret torde vara det s. k. J-aviregistret, som förs hos länsstyrelser och lokala skattemyndigheter. J-aviregistret är ett skatteregister och innehåller med vissa undantag inte andra subjekt än sådana som taxerats eller antas skola taxeras för inkomst eller förmögenhet. Antalet registrerade juridiska personer överstiger 300 000.

Varje person som införs i J-aviregistret tilldelas ett tiosiffrigt nummer. Den första siffran är ett kodnummer (för aktiebolag de tre första siffrorna), de därpå följande åtta siffrorna (för aktiebolag sex) ordningsnummer och den tionde en kontrollsiffra. För att undvika att ett J-avinummer förväxlas med personnummer får ordningsnumrets andra siffra aldrig vara 0 eller 1. Kontrollsiffran är uträknad på samma sätt som i personnumret.

Ordningsnummer fördelas länsvis och inom länen mellan de lokala skattemyndigheterna. Inom varje lokal skattemyndighet används en och samma ordningsnummerserie för samtliga slag av juridiska personer som skall registreras. Då de nummerserier som tilldelas lokal skattemyndighet är mycket stora skall ett J-avinummer, som blivit ledigt till följd av avregistrering, inte användas mera. Ett visst J-avinummer kan således aldrig vara knutet till mer än ett skattesubjekt.

En förutsättning för att en skattskyldig skall kunna åsättas taxering i viss kommun är att denne finns med i J-aviregistret för kommunen i fråga. Saknas den skattskyldige i registret, skall lokal skattemyndighet tilldela denne ett J-avinummer. Avregistrering skall normalt inte ske så länge den registrerade kan förväntas bli taxerad. Initiativ till avregistrering kommer i allmänhet från taxeringsnämnd.

Det J-avinummer som tilldelas en juridisk person för taxering i hemortskommunen kan i vissa hänseenden betecknas som ett identitetsnummer av ungefär samma slag som fysiska personers personnummer. Vid taxering till kommunal inkomstskatt utanför hemortskommunen får juridiska personer – i likhet med fysiska personer – särskilda J-avinummer. Såväl juridisk som fysisk person kan alltså ha ett skattemässigt identifieringsnummer för taxering i hemortskommunen och ett eller flera andra nummer för taxering till kommunal inkomstskatt utanför hemortskommunen.

J-aviregistret är uppdelat i följande grupper:

Gruppkod Skattesubjekt m. m.

- 1 Oskiftade dödsbon
- 2 Familjestiftelser
- 3 Skattskyldiga som saknar hemortskommun i riket
- 4 Fysiska personer, oskiftade dödsbon och familjestiftelser, som taxeras till kommunal inkomstskatt i annan kommun än hemortskommunen (utbor)
- 5 Svenska aktiebolag (556), svenska försäkringsanstalter som inte är aktiebolag, sparbanker, ekonomiska föreningar som ingår i jordbrukskasserörelsen m. fl.
- 6 —
- 7 Ekonomiska föreningar utom sådana som ingår i jordbrukskasserörelsen, sambruksföreningar m. fl.
- 8 Ideella föreningar och andra stiftelser än familjestiftelser, kommuner m. fl.
- 9 Juridiska personer som inte taxeras men som påförs arbetsgivaravgift eller annan avgift (handelsbolag m. fl.)

Som påpekats i samband med redogörelsen för subjektregistrering tilldelas aktiebolag den del av J-avinumret som utgör ordningsnummer redan vid registreringen hos patent- och registreringsverket. Det på detta sätt fastställda J-avinumret kan dock som nämnts användas endast vid taxering i bolagets hemortskommun. Vid taxering i annan kommun får bolaget ytterligare J-avinummer. Framhållas bör emellertid att aktiebolaget behåller det av patent- och registreringsverket tilldelade numret även om bolaget byter hemortskommun. Motsvarande gäller för andra juridiska personer. Att t. ex. en förening flyttar till ny hemortskommun föranleder således inte någon ändring av föreningens J-avinummer.

J-aviregistret innehåller, förutom det tiosiffriga registreringsnumret, uppgift bl. a. om registerenhetens namn och adress, geografisk kod, preliminärskattkod, mervärdeskattkod, tidpunkt för dödsfall (gäller dödsbon), markering att dödsbo skall taxeras som handelsbolag, sambandsnummer utvisande registreringsnummer i hemortskommunen samt utbomarkering utvisande registrering i annan kommun än hemortskommunen.

Vid länsstyrelserna förs register över fysiska och juridiska personer som är skyldiga att erlägga mervärdeskatt. Ett centralt mervärdeskatte-register på magnetband finns hos postbanken. För identifiering i dessa register används det tiosiffriga skattenumret. För en juridisk person innebär detta att den finns upptagen i mervärdeskatteregistren med sitt J-avinummer i hemortskommunen.

I det vid SCB förda centrala företagsregistret, som är avsett att betjäna såväl statistikproduktion som andra syften, är företag och arbetsställen primära registerenheter. Såsom företag räknas i första hand juridiska och fysiska personer som bedriver rörelse, men dessutom vissa andra subjekt under förutsättning att de har anställd personal. Registret omfattar omkring 400 000 företag, varav omkring 140 000 är juridiska personer. I

registret identifieras fysisk person med personnumret och juridisk person med J-avinumret i hemortskommunen.

Riksförsäkringsverkets arbetsgivarregister är ett centralt register över arbetsgivare som skall debiteras arbetsgivaravgift. Registret omfattar omkring 300 000 arbetsgivare, varav omkring 100 000 är juridiska personer. Identifiering sker av fysiska personer med personnumret och av juridiska personer med J-avinumret i hemortskommunen. En juridisk person som inte finns med i arbetsgivarregistret kan inte påföras arbetsgivaravgift. Är den juridiska personen inte heller registrerad i J-aviregistret, måste lokal skattemyndighet tilldela den ett J-avinummer för att avgiftsdebitering skall kunna ske.

Utöver nu redovisade objektregister kan nämnas centrala fastighetsregistret och centrala bilregistret. I dessa registreras fysiska och juridiska personer i deras egenskap av fastighetsägare resp. bilägare. Även här används i princip personnumret eller J-avinumret i hemortskommunen för identifiering.

Statskontorets rapport

I statskontorets rapport konstateras inledningsvis att bristande enhetlighet råder i fråga om identifiering av juridiska personer. Även om olägenheterna härav minskat under senare år på grund av att flertalet större registerförare övergått till att utnyttja det tiosiffriga skattenumret (J-avinumret), medför avsaknaden av ett officiellt fastställt identitetsbegrepp svårigheter vid utbyte av data mellan olika register. Statskontoret utgår även från att ett enhetligt identifieringssystem kan komma de juridiska personerna själva till godo bl. a. vid lämnande av uppgifter till myndigheter och organisationer och vid uppläggande av kundregister och bokföring.

Statskontoret föreslår att ett nytt identifieringssystem införs som omfattar samtliga juridiska personer. Därmed uppnås fullständig täckning av de rättssubjekt som förekommer i landet. Av praktiska och ekonomiska skäl föreslås emellertid vissa undantag från denna princip. Å ena sidan bör enligt utredningen identifieringssystemet inte omfatta sådana juridiska personer för vilka bärande skäl för objektregistrering eller officiell identifiering i dag saknas. Å andra sidan bör systemet omfatta även enheter som inte räknas till juridiska personer, såvida dessa kan definieras entydigt och behov av objektregistrering föreligger.

Mot denna bakgrund föreslås i rapporten att dödsbon, konkursbon, ideella föreningar och andra stiftelser än pensions- och personalstiftelser tilldelas officiell identitetsbeteckning endast om de finns upptagna i J-aviregister. Pensions- och personalstiftelser, som inte är registrerade hos länsstyrelse, skall inte heller ingå i systemet. Däremot föreslås att systemet skall omfatta enkla bolag, som finns med i J-aviregistret, och partrederier, som är registrerade hos sjöfartsverket, trots att varken enkla bolag eller partrederier är juridiska personer. Dessutom föreslås att utländska företags filialer i Sverige skall tas med i systemet.

Förutom juridiska personer — med nyss angivna undantag — bör

identifieringssystemet enligt statskontoret omfatta statliga och kommunala enheter. Samtliga institutionella enheter enligt SCB:s definition föreslås skola tilldelas officiell identitetsbeteckning. I systemet skall vidare ingå borgerliga primärkommuner, landsting samt obligatoriska kommunala nämnder. Allmänna försäkringskassor föreslås också omfattas av registreringssystemet liksom institutionella enheter inom svenska kyrkan.

Statskontoret konstaterar att entydig definition saknas för sådana offentligrättsliga subjekt som brukar kallas offentliga anstalter och korporationer. Statskontoret uttalar att det i framtiden kan komma att finnas behov av identifiering av enheter inom denna kategori, t. ex. hushållningssällskap, handelskammare etc. I rapporten föreslås att en grupp kod reserveras för dessa inrättningar men att någon officiell registrering t. v. inte äger rum.

Enligt rapporten förekommer vid registrering enligt ADB ofta koder och förkortningar som är begripliga endast för den som har programmerat datamaskinen. Statskontoret anser därför att den officiella identitetsbeteckningen – vare sig denna blir numerisk eller alfabetisk – alltid bör åtföljas av registerenhetsens namn.

Statskontoret framhåller att åtskilliga faktorer talar för att den officiella identitetsbeteckningen bör vara numerisk. Ett viktigt argument härför är att personnummer i många fall kommer att ingå i samma databearbetningar som identitetsbeteckningen för juridiska personer och att en blandning av numeriska och alfanumeriska beteckningar skapar merarbete vid dataregistrering, programmering, maskinbearbetning, utarbetande av kontroller m. m. Statskontoret föreslår att det nya systemet skall bygga på en helt numerisk identitetsbeteckning.

I rapporten diskuteras om den numeriska identitetsbeteckningen skall vara informationsbärande eller inte. Statskontoret påpekar att ju mer information som finns i beteckningen desto mer krävande blir uppläggning och underhåll av systemet. Om t. ex. uppgift om branschtillhörighet eller geografisk belägenhet skall ingå i numret, måste detta bytas varje gång dessa förhållanden ändras. Enligt statskontorets mening ligger det nära till hands att låta den första eller de två första siffrorna i identitetsnumret utgöra en grupp kod, som anger vilken kategori av juridisk person registerenheten tillhör. I övrigt bör numret, som statskontoret benämner organisationsnummer, inte vara informationsbärande. Organisationsnumret bör således inte innehålla bransch- eller geografisk kod eller kod utvisande samhörighet med annan juridisk person, t. ex. att ett bolag ingår i en koncern. Enligt rapporten bör inte heller arbetsställen eller andra organisatoriska underenheter till en juridisk person tilldelas organisationsnummer.

Statskontoret anför att antalet siffror i organisationsnumret bestäms av hur många enheter som skall registreras och hur många siffror i numret som behöver reserveras för beskrivande kod, kontrollsiffror o. d. Statskontoret föreslår att organisationsnumret i likhet med personnumret blir tiosiffrigt med den sista siffran som kontrollsiffra. Kontrollsiffran bör beräknas enligt samma metod som används för personnumret. Med denna

kontrollmetod upptäcks i genomsnitt 98,5 % av alla begångna fel. För att undvika förväxling med personnumret bör tredje siffran i organisationsnumret, vilken motsvarar första "månadssiffran" i personnumret, alltid vara större än 1.

I princip föds och dör en registerenhet då subjektregistrerande myndighet registrerar resp. avregistrerar enheten. För enheter, som inte subjektregistreras, kommer enligt utredningen delvis motsvarande förhållande att föreligga vid registrering i organisationsnummerregistret. För att sammanblandning av registerenheter inte skall äga rum föreslås att visst organisationsnummer skall få användas endast en gång, oavsett om numret blivit vakant till följd av att den registrerade enheten upphört att existera. Med ett tiosiffrigt identitetsnummer vållar enligt statskontoret en sådan princip inte några problem. Registerenheten skall vidare behålla sitt organisationsnummer under hela sin livstid. Numret föreslås sålunda bli evigt och unikt. Vid byte av juridisk form, t. ex. om ett handelsbolag ombildas till aktiebolag, skall däremot den nya enheten inte överta den tidigare enhetens organisationsnummer. Kontinuiteten kan dock upprätthållas genom tillskapande av ett referensregister, vari enheter som bytt identitet kopplas samman.

Statskontoret föreslår, som tidigare redovisats, att organisationsnumret skall vara informationsbärande i så måtto att den första eller de två första siffrorna i numret skall ange registerenhetens juridiska form. Valet av kodnummer för olika grupper av enheter anpassas i betydande omfattning till nuvarande gruppindelning i J-aviregistret. Statskontorets förslag till grupp-koder och J-aviregistrets grupp-koder redovisas i följande tabell.

Kategori	Grupp-kod	
	Statskontorets förslag	J-avi-registret
Oskiftade dödsbon	1	1
Statliga enheter	20	8
Primärkommuner, borgerliga	21	8
Primärkommunal enheter, borgerliga	22	—
Landsting	23	8
Landstingskommunal enheter samt allmänna försäkringskassor	24	8
Enheter inom svenska kyrkan	25	8
Offentliga korporationer och anstalter	26	8
Reserveras för internt bruk	30–32	—
Reserveras för officiellt bruk	33–39	—
Reserveras för internt bruk	4	—
Aktiebolag	5	556
Reserveras för officiellt bruk	6	—
Ekonomiska föreningar	70	7
Bostadsrättsföreningar	71	7
Sambruksföreningar	72	7
Jordbrukets kreditkassor	73	5
Bankaktiebolag	74	5
Sparbanker	75	5
Hypoteksinrättningar	76	7
Försäkringsbolag	77	5
Ideella föreningar	80	8
Familjestiftelser	81	2

Kategori	Gruppkod	
	Statskontorets förslag	J-avi- registret
Pensions- och personalstiftelser	82	8
Övriga stiftelser	83	8
Understödsföreningar	84	8
Erkända arbetslöshetskassor	85	8
Handelsbolag	90	9
Kommanditbolag	92	9
Gruvbolag	93	9
Enkla bolag	94	9
Partrederier	95	9
Utländska filialer i Sverige	96	9
Konkursbon	97	9

Reservationen av grupp-koder för officiellt bruk är gjord med tanke på nytillkommande enheter och för att lämna utrymme för en eventuell framtida registrering av underenheter inom juridiska personer m. m. Syftet med reservationerna för internt bruk är att registerförare skall kunna utnyttja ett enhetligt nummersystem om officiellt nummersatta enheter blandas med "egna" enheter.

Statskontoret betonar att införandet av organisationsnummer som officiellt identitetsbegrepp för juridiska personer m. fl. i möjligaste mån bör ske samtidigt för alla enheter. Därigenom kan sammanblandning och förväxling med nu använda nummer undvikas. Införandet bör ske med utgångspunkt i J-aviregistreren och tidsmässigt anpassas till den s. k. skattecykeln.

Statskontoret framhåller att aktiebolagsregistret inte behöver omnumreras och att SCB:s register över offentliga enheter blir ADB-baserat, varför tilldelning av organisationsnummer för dessa enheter kan genomföras utan större svårighet. Vidare påpekas att subjektregistren hos bankinspektionen, försäkringsinspektionen, arbetsmarknadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen är förhållandevis små. Detsamma gäller länsstyrelsernas register över pensions- och personalstiftelser och patent- och registreringsverkets register över utländska filialer. Dessa register kan därför enligt statskontoret relativt enkelt numreras eller omnumreras med organisationsnummer.

De omfångsrika, manuellt förda handels- och föreningsregistren vållar däremot vissa problem. Enligt statskontorets uppfattning bör — såvitt gäller befintligt bestånd — organisationsnummer av kostnadsskäl tilldelas endast de bolag och föreningar som förekommer i J-aviregistret. Tillräcklig anledning att anteckna de nya numren i handels- eller föreningsregistren anses inte föreligga. Efter det att det nya systemet trätt i kraft skall däremot nybildade bolag och föreningar tilldelas organisationsnummer genom den subjektregistrerande myndighetens försorg.

Statskontoret har även övervägt frågan om vilken myndighet som bör tilldelas ansvaret för och utöva tillsyn över det föreslagna identifierings-systemet. Enligt statskontoret är det i och för sig lämpligt att denna

myndighet inte har särskilt fackintresse i saken. Samtidigt är det dock, anför statskontoret, av betydelse att organisationsnumren på mest ekonomiska sätt så snart som möjligt introduceras och bringas till allmän användning.

Någon myndighet utan fackintresse inom vars kompetensområde den centrala administrationen av identifieringssystemet naturligen faller har utredningen inte kunnat finna. De fackmyndigheter som närmast kan komma i fråga som tillsynsmyndighet är enligt utredningen SCB och RSV, som båda svarar för omfattande registrerings- och identifieringsverksamhet avseende juridiska personer m. fl. Utredningen har i valet mellan dessa myndigheter stannat för att föreslå att RSV t. v. tilldelas ansvaret för att handha de centrala tillsynsuppgifterna. Som motivering härför anføres främst att det föreslagna identifieringssystemet delvis överensstämmer med och i övrigt i stor utsträckning bygger på det inom skatteväsendet tillämpade registreringssystemet (J-aviregistret), vilket accepterats av flertalet stora registerförare. Statskontoret erinrar emellertid om att kontoret nyligen påbörjat en förstudie som syftar till att rationalisera subjektregistreringen för juridiska personer. Huvudmannaskapet i frågan bör enligt statskontoret tas upp till förnyad prövning när subjektregistreringens framtida utformning utretts.

Statskontoret påpekar att införandet av det nya systemet aktualiserar en rad problem rörande utformningen av referensregister innehållande upplysningar om såväl gamla som nya identitetsnummer, tidplan för övergången, detaljerade rutiner för tilldelning av nummersviter m. m. RSV föreslås få i uppgift att närmare utreda de tekniska frågor som uppkommer i samband med genomförandet. Som riktmärke bör enligt statskontoret gälla att omläggningen till organisationsnummer skall vara genomförd senast den 1 juli 1974.

Statskontoret bedömer att en övergång till det nya identifieringssystemet kommer att medföra arbete och kostnader av relativt liten omfattning. RSV:s kostnader uppskattas till omkring 300 000 kr. vartill kommer datamaskintid vid länsdatakontoren. Kostnaderna för användarna -- myndigheter och enskilda -- torde enligt utredningen i flertalet fall också bli relativt små. RSV beräknas nämligen kunna tillhandahålla hjälpmedel för att underlätta eventuella omnumreringar och registerkompletteringar.

Remissyttrandena

Betydelsen av en officiell och genom lagstiftning fastställd identifieringsbeteckning understryks av ett stort antal remissinstanser. Rapportens förslag i fråga om kretsen av enheter som bör ingå i identifieringssystemet har också på det hela taget godtagits eller lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. I flera remissyttranden uttalas tillfredsställelse över att systemet skall omfatta inte bara juridiska personer utan även statliga och kommunala enheter. Statskontorets åsikt att verksamhetsställen och andra organisatoriska underenheter inte bör tas med i

systemet delas av de instanser som yttrat sig i saken.

På några punkter förordas emellertid en utvidgning av registersystemets omfattning. SCB anser att offentliga anstalter och korporationer, bl. a. hypoteksföreningar, advokatsamfundet och studentnationer, bör kunna tilldelas officiell identitetsbeteckning redan i samband med att det nya systemet träder i kraft. Liknande synpunkter framförs av *Sveriges köpmannaförbund*. Enligt *bankinspektionens* uppfattning bör Stockholms fondbörs ingå i registreringssystemet. *Domstolsväsendets organisationsnämnd* hävdar att alla rättssubjekt vid behov skall kunna inordnas i systemet. Allmän domstol bör således tillerkännas rätt att få varje juridisk person, som saknar identitetsbeteckning, införd i systemet om denne uppträder inför domstol. Flera remissinstanser, däribland *Svenska bankföreningen*, *Svenska försäkringsbolags riksförbund* och *Värdepapperscentralen VPC AB*, anser likaledes att en juridisk person, som av någon anledning inte är registrerad, på begäran skall kunna registreras. Enligt *Svenska bankföreningens* och *postverkets* uppfattning bör firma, som enskild person använder vid bedrivande av rörelse, kunna få särskild identitetsbeteckning.

Svenska kommunförbundet avstyrker förslaget att tilldela kommunala nämnder särskild identitetsbeteckning. Också SCB är kritisk mot förslaget om särskilda beteckningar för kommunala nämnder. *Värdepapperscentralen VPC AB* diskuterar lämpligheten av att konkursbo skall få egen identitetsbeteckning och hävdar att vissa skäl talar för att konkursbo bör överta konkursgäldenärens beteckning.

Remissinstanserna godtar allmänt att det nya identifieringssystemet baseras på tiosiffriga identitetsnummer. I flera remissyttranden framhålls vikten av att nummerbyten undviks i största möjliga utsträckning. Mot denna bakgrund avvisas tanken på att bygga in uppgifter om geografisk belägenhet, verksamhetens art och samhörighet med annan juridisk person o. d. i numret. Sådana uppgifter anses i stället vid behov böra registreras vid sidan av det officiella identitetsnumret.

SCB anser att det nuvarande skattenumret (J-avinumret i hemortskommunen) i större utsträckning än vad utredningen föreslagit bör användas som officiell identitetsbeteckning i det nya systemet. Därigenom slipper man praktiskt taget helt de omnumreringar som blir nödvändiga för att genomföra statskontorets förslag. Att organisationsnumret med SCB:s förslag innehåller mindre information anser SCB vara en fördel, eftersom ändringar i lagstiftning, skatteadministration m. m. inte behöver föranleda byte av organisationsnummer. Enligt SCB:s mening bör därför uppgifter om juridisk form, skattekategori m. m. läggas som en separat kod utanför det officiella tiosiffriga numret. Med denna konstruktion kan, anför SCB vidare, konkursbo överta det organisationsnummer som burits av den enhet från vilken det härstammar. Endast den utanför numret liggande uppgiften om juridisk form skulle då behöva ändras när en person försätts i konkurs.

RSV anför att verket tidigare ställt sig avvisande till ett identifieringssystem som medför att ett stort antal juridiska personer måste byta

nuvarande skattenummer mot ett nytt identitetsnummer. Med hänsyn till statskontorets uppgift att sådan omnumrering från användarhåll inte betraktas som alltför betungande, tillstyrker emellertid RSV förslaget om grupp-koder inom organisationsnumret. RSV finner det dock av flera skäl önskvärt att den juridiska formen kan utläsas även när en registerenhet tilldelats internummer. Detta är inte möjligt med utredningens förslag. För att särskilja internummer från det officiella organisationsnumret föreslår RSV därför att siffran 9 i ordningsnumrets första siffra (tredje siffran i det tiosiffriga numret) reserveras för internummer. Att en identitetsbeteckning utgör organisationsnummer kommer då att framgå av att tredje siffran i det tiosiffriga numret är 2–8.

Riksförsäkringsverket uttalar att det för verkets vidkommande är av intresse att organisationsnumret innehåller upplysning om att stat eller kommun har ett avgörande inflytande över registerenheten i fråga. I övrigt är det för verket betydelselöst om numret är informationsbärande eller inte.

Statskontorets förslag att den organisatoriska förankringen av det nya identifieringssystemet t. v. förläggs hos RSV har godtagits av *RSV*, *patent- och registreringsverket*, *länsstyrelsen i Stockholms län* och *Familjeföretagens förening*. *SCB* anför att statskontorets förslag i denna del visserligen är acceptabelt. Enligt *SCB*'s mening talar dock vissa skäl för att *SCB* blir central tillsynsmyndighet. *SCB* pekar därvid särskilt på att det är rationellt att knyta de för systemet erforderliga servicefunktionerna till det centrala företagsregistret hos *SCB*. Även *Sveriges köpmannaförbund* och *TCO* anser att *SCB* bör vara huvudman för det nya identifieringssystemet.

Svenska arbetsgivareföreningen, *Sveriges industriförbund* och *Sveriges företagares riksförbund* anför att förslaget om formerna för administrationen inte är underbyggda på tillfredsställande sätt och riktar mot denna bakgrund stark kritik mot förslaget om interimistisk lösning för huvudmannaskapet. Dessa remissinstanser anser att statskontorets utredning om subjektregistrering bör avvaktas innan statsmakterna fattar beslut om att genomföra det föreslagna identifieringssystemet.

Åtskilliga remissinstanser betonar vikten av att den myndighet som skall utöva den centrala tillsynen över det nya systemet ges tillräckliga resurser i fråga om information och service. Ett allmänt önskemål är att ett centralt register skall upprättas dit envar kan vända sig för att få upplysning om namngiven registerenhets organisationsnummer och vem som har visst nummer.

Datainspektionen anför att tilldelning av officiella identitetsnummer i och för sig inte kan anses medföra något otillbörligt integritetsintrång. Inte heller i övrigt utgör enligt inspektionen integritetsfrågor hinder mot ett genomförande av det föreslagna identifieringssystemet.

SCB och *RSV* anser det inte möjligt att genomföra en omläggning till nytt identifieringssystem till den 1 juli 1974. Om statsmakterna ställer sig positiva till inrättandet av ett centralt personregister, bör enligt *RSV*'s mening uppläggningsen av registret för fysiska och juridiska personer

samordnas. Organisationsnummerregistret skulle i så fall kunna läggas upp under första halvåret 1975.

RSV ifrågasätter om inte kostnaderna för införandet av identifierings-systemet kommer att ligga betydligt högre än det av statskontoret beräknade beloppet, 300 000 kr. Tillräcklig hänsyn har enligt *RSV* inte tagits till volymen av det arbete som fordras för utformningen av systemlösningar och aviseringsrutiner samt revidering av manuella och maskinella rutiner hos myndigheterna. Även *SCB* anser att statskontoret underskattat kostnaderna och anför att *SCB:s* förslag att i högre grad använda befintliga registreringsnummer utgör ett sätt att hålla kostnaderna nere.

Departementschefen

Allmänna synpunkter

I rättslivet skiljer man mellan två huvudkategorier av rättssubjekt, fysiska och juridiska personer. Termen rättssubjekt används för att beteckna någon som kan förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. I ett utvecklat rättssamhälle spelar denna egenskap — att kunna vara bärare av rättigheter och skyldigheter — en utomordentligt viktig roll. På grund härav är det också betydelsefullt att ha en särskiljande beteckning för olika slag av rättssubjekt. Denna beteckning bör vara sådan att den på ett tillfredsställande sätt kan tjäna som medel att urskilja och identifiera rättssubjektet i fråga.

För fysiska personer finns — utom namnet, som i många fall inte är tillräckligt särskiljande från de synpunkter som är av intresse i rättsligt hänseende — sedan någon tid det s. k. personnumret, som fyller alla moderna krav på identifikation. Personnumret är uppbyggt enligt ett enhetligt system, lika för alla fysiska personer. Detta nummer har fått ökad användning i samhället, i individens förhållande till såväl näringslivet som det allmänna. En bidragande orsak till personnumrets ökade användning är givetvis den snabba utvecklingen av ADB i enskild och allmän förvaltning.

Även juridiska personer identifieras i första hand med hjälp av namn. Juridiska personer finns emellertid av en mängd olika slag. Man kan till att börja med skilja mellan offentligrättsliga och privaträttsliga juridiska personer. Offentligrättsliga juridiska personer är staten, kommun, allmänna inrättningar och kassor m. fl. Dessa rättssubjekt utövar någon form av offentlig verksamhet. Stadgar för deras verksamhet har vanligen fastställts av statsmakterna. Av enskilda rättssubjekt som är juridiska personer märks främst associationsformerna aktiebolag och ekonomisk förening. Men även andra typer finns, såsom handelsbolag, kommanditbolag, stiftelser, ideella föreningar, dödsbon och konkursbon. Något enhetligt system för identifiering av juridiska personer, motsvarande personnumret för fysiska personer, existerar f. n. inte i vårt land.

Såväl fysiska som juridiska personer registreras i olika sammanhang. För fysiska personers vidkommande är folkbokföringen den grundlägg-

gande och mest omfattande registreringen. När det gäller juridiska personer finns ingen direkt motsvarighet till folkbokföringen. Olika slag av juridiska personer registreras på olika sätt. Så t. ex. registreras aktiebolagen i aktiebolagsregistret, som förs av patent- och registreringsverket, och ekonomiska föreningar i föreningsregistren, som förs av länsstyrelserna. Ideella föreningar registreras inte som sådana. I fråga om juridiska personer bör man dessutom skilja mellan den typ av registrering som är avgörande för rättssubjektets uppkomst och bestånd, samt annan registrering. Den registrering som sker i samband med att en juridisk person bildas och som ofta är en förutsättning för att den juridiska personen skall få full rättskapacitet, kallas subjektregistrering. Registrering, som har annat syfte, t. ex. att utvisa skattskyldighet eller annat särskilt förhållande rörande den juridiska personen, kallas objektregistrering.

Bristen på enhetlighet när det gäller identifiering av juridiska personer har länge uppfattats som besvärande i synnerhet i registreringssammanhang. Statskontoret har redovisat nackdelarna i en särskild rapport och framlagt förslag till ett enhetligt identifieringssystem, som från registreringssynpunkt är lämpligare än nuvarande system. Det föreslagna systemet avses skola omfatta samtliga kategorier av juridiska personer, alltså såväl privaträttsliga som offentligrättsliga rättssubjekt. Systemet innebär att en juridisk person vid sidan av namnet utrustas med en identitetsbeteckning av numerisk karaktär, kallad organisationsnummer.

Statskontorets uppfattning att behov föreligger av ett enhetligt system för identifiering av juridiska personer delas av så gott som samtliga remissinstanser. Enligt min mening kan ett sådant system inte bara underlätta samordningen av informationsbehandling inom den offentliga sektorn utan också vara till fördel för näringslivet. Uppläggningsen av kundregister, bokföring m. m. förenklas och förfarandet vid kommunikation med myndigheter och organisationer underlättas. Den statistiska bearbetningen av uppgifter och annat material, som företag har att lämna i olika sammanhang, blir också lättare att utföra. Detta kan leda till att företagets uppgiftsskyldighet begränsas eller i varje fall underlättas. Även jag anser således att ett enhetligt system för identifiering av juridiska personer nu bör införas. Något otillbörligt integritetsintrång kan, såsom bl. a. datainspektionen framhållit, inte anses uppkomma genom att juridiska personer m. fl. tilldelas officiell identitetsbeteckning.

Identifieringssystemets omfattning

Statskontoret föreslår i sin rapport att det nya identifieringssystemet skall omfatta i princip samtliga juridiska personer i landet. Vissa undantag föreslås dock. Dödsbon, konkursbon, ideella föreningar och andra stiftelser än pensions- och personalstiftelser avses skola tilldelas officiell identitetsbeteckning endast om de finns upptagna i skatteväsendets s. k. J-aviregister. Detta register, som förs länsvis, innehåller i huvudsak juridiska personer som skall taxeras till inkomst- eller förmögenhetsskatt. Pensions- och personalstiftelser, som inte är registrerade

hos länsstyrelse, avses inte heller skola ingå i systemet. Betydande inskränkningar föreslås också för sådana handelsbolag och föreningar, som registrerats i handels- resp. föreningsregister innan det nya systemet trätt i kraft. Däremot föreslås att systemet skall omfatta vissa enkla bolag och partrederier trots att dessa inte är juridiska personer. Förutom juridiska personer — med nu nämnda undantag — bör identifieringssystemet enligt statskontorets förslag omfatta enheter som utövar offentlig förvaltning. Ett stort antal statliga institutionella enheter, borgerliga primärkommuner, landsting, obligatoriska kommunala nämnder och allmänna försäkringskassor avses sålunda skola åsättas officiell identitetsbeteckning enligt det nya systemet.

Remissinstanserna har på det hela taget ställt sig positiva till statskontorets förslag i vad det avser systemets omfattning. Endast på några punkter har önskemål om utvidgningar eller inskränkningar framförts.

För egen del vill jag anföra följande. I det föregående har jag erinrat om den rättsliga betydelse som är knuten till begreppet rättssubjektivitet. Det är ingen ny tanke att de faktorer som är bestämmande för rättssubjektivitetens omfattning i såväl personellt som reellt hänseende skall publiceras så att de kommer till allmänhetens kännedom. I linje med denna tanke ligger exempelvis att man ur offentliga register kan få uppgift om vilka som är ställföreträdare för en juridisk person. Tendensen är dessutom att ständigt förbättra upplysningsservicen gentemot allmänheten i förevarande avseenden. Åtskilliga åtgärder i syfte att åstadkomma sådana förbättringar har på senaste tiden genomförts såväl lagstiftningsvägen som genom frivilliga insatser av näringslivet. Jag tänker här på reformarbete på aktiebolagslagstiftningens område — t. ex. införandet av systemet med förenklad aktiehantering — och på de förbättringar på redovisningsplanet som företagen genomför nästan varje år. Statskontorets här aktuella rapport behandlar en fråga av mer teknisk art men kan ses som ett led i denna strävan till förbättrad service i fråga om information. Det bör vidare framhållas att det finns anledning att anta att behovet av information mellan olika registerförare kommer att öka i framtiden. En förutsättning för att detta utbyte av data skall kunna ske snabbt och enkelt är bl. a. att juridiska personer kan identifieras på ett enhetligt sätt.

Självklart bör de förbättringar som statskontoret åsyftar omfatta en så vid krets av juridiska personer som möjligt. Det rör sig ju här i huvudsak om ett identifikationsproblem. Det föreslagna systemet innebär en god lösning från modern redovisningsteknisk synpunkt på detta problem. Saken har emellertid naturligt nog också en kostnadssida. Systemet bör kunna begränsas till att omfatta fall där identifikation enligt systemet skulle få praktisk betydelse.

Mot den nu redovisade bakgrunden bör enligt min mening officiell identitetsbeteckning först och främst tilldelas vid all subjektregistrering. Vidare bör statlig myndighet kunna påkalla att identitetsbeteckning fastställs för juridisk person, som saknar sådan beteckning, om denne är

registrerad hos myndigheten eller uppträder som part eller sökande eller av annan anledning har mål eller ärende anhängigt hos myndighet. Domstol eller myndighet som för objektregister skall exempelvis vid behov kunna begära att en ideell förening tilldelas identitetsbeteckning. Med hänsyn till att privat registerförare kan kräva att kunder m. fl. anger sin officiella identitetsbeteckning, bör varje juridisk person på egen begäran kunna tilldelas sådan beteckning. Däremot bör privat registerförare inte ha rätt att utan samtycke få annan juridisk person införd i det officiella registret.

Det officiella identifieringssystemet bör i enlighet med det sagda omfatta samtliga juridiska personer som är föremål för subjektregistrering, t. ex. aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar, erkända arbetslöshetskassor och sparbanker. Stiftelser, ideella föreningar, dödsbon och andra juridiska personer som inte subjektregistreras, bör däremot i princip tilldelas officiell identitetsbeteckning endast på egen begäran eller om statlig myndighet påkallar detta. Någon fullständig täckning av dessa rättssubjekt bör alltså inte eftersträvas. Vad gäller handelsbolag och ekonomiska föreningar, som bildats före den tidpunkt då det nya identifieringssystemet träder i kraft, är också av praktiska skäl en del undantag motiverade. Denna övergångsproblematik kommer dock att behandlas i ett senare avsnitt.

I statskontorets rapport föreslås att konkursbo skall ingå i identifieringssystemet om det är registrerat i skatteväsendets J-aviregister. Förslaget har på några undantag när inte mött någon kritik vid remissbehandlingen.

Det är enligt min uppfattning högst tveksamt om konkursbo bör tilldelas särskild identitetsbeteckning. Den omständigheten att en fysisk person försätts i konkurs innebär inte att han förlorar all rättshandlingsförmåga eller rådighet över sin egendom. Någon skarp gräns kan inte dras mellan konkursgäldenärens inkomst och förmögenhet och den inkomst och förmögenhet som skall anses ingå i konkursboet. Förväxlingar av olika slag torde därför lätt kunna uppkomma om konkursgäldenären har en identitetsbeteckning och konkursboet en annan under hela den tid konkursutredningen pågår. Ytterligare problem kan uppstå om konkursbeslutet av en eller annan anledning upphävs. Med hänsyn till det anförda bör enligt min mening konkursbo inte tilldelas identitetsbeteckning. Uppgift om att en fysisk eller juridisk person är försatt i konkurs bör i stället registreras vid sidan av den officiella identitetsbeteckningen.

Enkla bolag och partrederier räknas inte som juridiska personer och det kan därför göras gällande att de inte bör tas med i det nya identifieringssystemet. Vissa praktiska skäl talar emellertid för att även nu nämnda associationsformer vid behov skall kunna tilldelas officiell identitetsbeteckning trots att de inte är rättssubjekt i trängre bemärkelse. Vid debitering och uppbörd av skatt, arbetsgivaravgift m. m. är det arbetsbesparande och därför praktiskt att behandla bolaget eller rederiet som ett självständigt rättssubjekt i stället för att kommunicera med delägarna var för sig. Av nuvarande skatte- och arbetsgivarregister går det

vidare inte alltid att utläsa om visst bolag är ett enkelt bolag eller ett handelsbolag, eftersom handelsbolag i skattehänseende inte behandlas som ett självständigt rättssubjekt. Olika registreringsbestämmelser för enkla bolag och handelsbolag skulle därför i många fall kräva tidsödande efterforskningar. En smidigare lösning är därför att inordna såväl enkla bolag som partrederier i det nya identifieringssystemet trots att de teoretiskt sett inte hör dit. En sådan ordning skapar inga praktiska problem. Registrering bör komma till stånd så snart statlig myndighet, hos vilken bolaget eller rederiet är registrerat eller har mål eller ärende anhängigt, påkallar detta. Dessutom bör varje enkelt bolag och partrederi på egen begäran kunna tilldelas officiell identitetsbeteckning. Vad som nu sagts om enkelt bolag och partrederi bör gälla även i fråga om utländska bolag, som driver näringsverksamhet här i riket genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (utländsk filial).

Flertalet remissinstanser har godtagit vad utredningen föreslagit rörande identifieringssystemets omfattning på den offentliga sektorn. Statistiska centralbyrån (SCB) och Svenska kommunförbundet vänder sig dock mot att kommunala nämnder skall tilldelas identitetsbeteckning. Några remissinstanser uttalar vidare att offentliga korporationer och anstalter bör ingå i systemet redan från början och inte — som statskontoret föreslagit — först på ett senare stadium.

Vad sålunda anförts från remissinstansernas sida anser jag vara värt beaktande. De kommunala nämnderna bör således t. v. inte tas med i systemet, medan däremot offentliga korporationer och anstalter bör tilldelas officiell identitetsbeteckning i samband med ikraftträdandet. I övrigt biträder jag vad utredningen föreslagit i denna del med det tillägget att även organ för samverkan mellan borgerliga eller kyrkliga kommuner, t. ex. Svenska kommunförbundet, bör ingå i systemet.

Identitetsbeteckningens utformning

Statskontoret föreslår att den officiella identitetsbeteckningen skall vara helt numerisk. Beteckningen föreslås i likhet med personnumret vara tiosiffrig och inkludera en kontrollsiffra. Den första eller de två första siffrorna föreslås ge upplysning om registerenhetens juridiska form (gruppkod).

Statskontorets förslag att identitetsbeteckningen skall utformas som ett tiosiffrigt nummer har inte mött några invändningar vid remissbehandling. Jag föreslår därför att det nya identitetsbegreppet, som lämpligen kan kallas organisationsnummer, blir tiosiffrigt med sista siffran som kontrollsiffra. Numret bör vara evigt och unikt. En viss registerenhet bör således ha samma nummer under hela sin livstid och detta nummer får aldrig tilldelas annan registerenhet.

SCB avstyrker den föreslagna uppdelningen i olika grupp-koder. Enligt SCB:s uppfattning bör nuvarande nummer i skatteväsendets J-aviregister i största möjliga utsträckning användas som organisationsnummer. Några andra remissinstanser är också kritiska mot indelningen i olika grupper

och framhåller att organisationsnumret tvärtom bör innehålla minsta möjliga information så att ändringsfrekvensen av tilldelade nummer blir låg. Riksskatteverket (RSV) tillstyrker däremot att organisationsnumret innehåller en kod som upplyser om vilken juridisk form registerenheten har. RSV anser vidare att första siffran i ordningsnumret, dvs. organisationsnumrets tredje siffra, bör reserveras för interna koder.

Såsom statskontoret påpekat kan olika aspekter läggas på frågan i vad mån organisationsnumret bör vara informationsbärande. En identitetsbeteckning som innehåller upplysningar om juridisk form, bransch- eller koncernstillhörighet, geografisk belägenhet m. m. kan direkt ligga till grund för databearbetningar av olika slag. En genomförd gruppkodning torde också öka möjligheterna att uppmärksamma felaktigt angivna organisationsnummer. Betydande problem kan emellertid uppkomma om numret skall innehålla beskrivande information. Principen att numret skall vara evigt och unikt går uppenbarligen inte att upprätthålla om t. ex. branschtillhörighet och geografisk belägenhet skall inarbetas i numret. Motsvarande gäller om numret skall innehålla detaljerad upplysning om juridisk form, t. ex. så att en familjestiftelse skall tilldelas en gruppkod som skiljer sig från övriga stiftelser. Det kan i dessa fall bli nödvändigt att fastställa ny gruppkod trots att registerenhetens identitet inte förändrats.

En långtgående uppdelning mellan olika grupp-koder gör det betydligt svårare att utnyttja nuvarande J-avnummer såsom organisationsnummer. I synnerhet kommer detta att gälla handelsbolag, ekonomiska och ideella föreningar samt stiftelser. Tilldelningen av organisationsnummer för juridiska personer, som bildas efter det att det nya identifieringssystemet trätt i kraft, blir också mer komplicerad om tillgängliga nummerserier måste uppdelas i en mängd olika grupper. Till detta kommer att en registerenhet under inga förhållanden bör presenteras med angivande endast av organisationsnumret utan med angivande såväl av organisationsnumret som enhetens firma. Nyttan av att organisationsnumret innehåller upplysning om enhetens juridiska form synes därför vara ganska begränsad.

Det anförda ger enligt min mening vid handen att de nackdelar som statskontorets förslag rörande grupp-koder skulle ge upphov till väger betydligt tyngre än fördelarna med ett sådant kods-system. Grupp-kodning synes därför böra förekomma endast om detta kan ske utan att kollidera med intressen av de slag som jag här redogjort för.

I rapporten föreslås att de nya identitetsbeteckningarna – organisationsnumren – skall bygga på de registreringsnummer som f. n. används inom skatteväsendet (J-avnumren). Oskiftade dödsbon som inte taxeras som handelsbolag har i J-avregistret grupp-koden 1 och samma kod föreslås ingå i organisationsnumret. Någon omnummerering av sådana oskiftade dödsbon är alltså inte nödvändig utan J-avnumret skall sedan det nya systemet trätt i kraft anses utgöra dödsboets organisationsnummer. Även aktiebolag bör enligt utredningen överföra sina nuvarande nummer i J-avregistret (grupp-kod 556) till det nya systemet. Beträffande

andra kategorier av juridiska personer — t. ex. handelsbolag, ekonomiska och ideella föreningar samt stiftelser — förutsätter emellertid statskontorets förslag mycket omfattande omnumreringar. Nya nummer skall också enligt förslaget tilldelas statliga, kommunala och andra offentligrättsliga enheter.

I likhet med utredningen anser jag att det nya systemet med nödvändighet måste bygga på de J-avnummer som tilldelats juridiska personer m. fl. vid taxering i hemortskommunen. Detta nummer används f. ö. redan i dag som identitetsbeteckning bl. a. i länsstyrelsernas mervärdesskatteregister och i riksförsäkringsverkets arbetsgivarregister. Statskontorets förslag beträffande grupp-koder får emellertid som nyss nämnts i många fall till konsekvens att nuvarande J-avnummer inte kan användas som organisationsnummer. En mycket stor del av nu befintliga handelsbolag, ekonomiska och ideella föreningar samt stiftelser måste med tillämpning av utredningsförslaget tilldelas organisationsnummer som inte överensstämmer med deras J-avnummer.

Som jag tidigare framhållit är det betydligt viktigare att det nya identifieringssystemet blir någorlunda lätt att införa och tillämpa än att varje organisationsnummer skall ge besked om enhetens juridiska form. Enligt min uppfattning bör därför de J-avnummer, som används som identitetsbeteckning vid taxering i hemortskommunen, i oförändrat skick överföras till det nya systemet. Detta innebär bl. a. att de handelsbolag, ekonomiska och ideella föreningar samt stiftelser, som finns med i J-avregistret när det nya systemet träder i kraft, inte behöver omnumreras. Principen att det nya organisationsnumret skall överensstämma med J-avnumret i hemortskommunen bör dock inte upprätthållas beträffande enheter inom den offentliga sektorn. Statliga myndigheter, borgerliga och kyrkliga kommuner, allmänna försäkringskassor samt offentliga korporationer och anstalter m. fl. bör på sätt statskontoret föreslagit tilldelas informationsbärande organisationsnummer (grupp-koder 20–26). Något större behov av omnumrering kommer detta inte att medföra, eftersom bara ett fåtal av dessa enheter är registrerade i J-avregistret.

Även efter det att det nya identifieringssystemet trätt i kraft bör givetvis iakttas att överensstämmelse uppnås mellan numren i J-avregistret och organisationsnumren. Det organisationsnummer som fastställs för en nybildad juridisk person bör således också användas som identitetsbeteckning vid taxering i hemortskommunen. Något som hindrar att man vid tilldelning av organisationsnummer för nytillkommande enheter använder sig av koder som utvisar enhetens juridiska form föreligger i och för sig inte. Nyttan av ett sådant tillvägagångssätt torde emellertid vara ganska begränsad med tanke på att äldre informationslösa organisationsnummer inom överskådlig tid framåt kommer att förekomma tillsammans med de nya numren. Det blir alltså under alla förhållanden omöjligt att — utom såvitt gäller offentliga sektorn — av de två första siffrorna i numret dra någon säker slutsats om enhetens juridiska form. Det får ankomma på den myndighet som skall utöva tillsyn över det nya systemet att bedöma i vad mån grupp-kodning skall förekomma vid

tilldelning av organisationsnummer för enheter som registreras sedan systemet trätt i kraft.

Nummertilldelande myndighet m. m.

I rapporten föreslås att tilldelningen av organisationsnummer i förekommande fall skall ombesörjas av den myndighet som svarar för subjektregistreringen av berörd kategori av juridiska personer. Juridiska personer som inte är föremål för subjektregistrering i egentlig mening, t. ex. dödsbon, ideella föreningar och stiftelser, bör enligt statskontoret tilldelas organisationsnummer av lokal skattemyndighet. Enkla bolag och partrederier skall tilldelas organisationsnummer av lokal skattemyndighet resp. sjöfartsverket. Statliga, kommunala och andra offentliga enheter föreslås få organisationsnummer genom SCB:s försorg. Undantag görs dock för allmänna försäkringskassor, som enligt förslaget skall tilldelas organisationsnummer av riksförsäkringsverket.

SCB och RSV tillstyrker att den myndighet som svarar för subjektregistreringen av viss kategori av juridiska personer bör tilldela dessa juridiska personer organisationsnummer. SCB har intet att erinra mot att SCB skall ha ansvaret för tilldelningen av nummer för enheter inom offentliga sektorn. Även i övrigt godtas vad statskontoret anfört i denna del.

Frågan om vilken myndighet som i visst fall bör svara för tilldelning av organisationsnummer är inte av sådant slag att den behöver regleras i lag. Att utfärda lagbestämmelser om de yttre formerna för nummertilldelning skulle också vara opraktiskt, eftersom riksdagens samtycke skulle behöva inhämtas så snart ändrade förhållanden – t. ex. en omorganisation inom statliga sektorn – motiverade att ansvaret för nummertilldelningen flyttades från en myndighet till en annan. Jag avser dock att här översiktligt redogöra för hur nummertilldelningen enligt min uppfattning bör organiseras.

Vid valet av den myndighet som i visst fall bör svara för att en juridisk person tilldelas organisationsnummer synes det lämpligt att skilja mellan juridiska personer, som är föremål för subjektregistrering, och andra juridiska personer. Aktiebolag, handelsbolag och andra juridiska personer som subjektregistreras bör tilldelas organisationsnummer av den subjektregistrerande myndigheten. Juridiska personer som inte subjektregistreras – ideella föreningar, stiftelser och oskiftade dödsbon m. fl. – bör tilldelas organisationsnummer av lokal skattemyndighet. Lokal skattemyndighet bör även åsätta enkla bolag och partrederier organisationsnummer. Utländska företags filialer i Sverige bör tilldelas organisationsnummer av patent- och registreringsverket.

Såsom jag tidigare framhållit bör full överensstämmelse råda mellan organisationsnumret och J-avinumret i hemortskommunen. Med hänsyn till det samarbete som redan i dag förekommer mellan patent- och registreringsverket och skattemyndigheterna vållar detta inte något problem såvitt gäller aktiebolag. Oavsett huruvida aktiebolaget bildats

före eller efter den tidpunkt, då det nya identifieringssystemet träder i kraft, kommer organisationsnumret att vara identiskt med J-avnumret. Någon svårighet att uppnå överensstämmelse mellan organisationsnummer och J-avnummer torde inte heller föreligga beträffande de juridiska personer som är subjektregistrerade hos bankinspektionen, försäkringsinspektionen, arbetsmarknadsstyrelsen eller lantbruksstyrelsen. Dessa register är relativt små och registreringsmyndigheten kan därför, såvitt gäller rättssubjekt som bildats före ikraftträdandet, utan större besvär inhämta besked från skattemyndigheterna om J-avnumret i hemortskommunen. Vid subjektregistrering efter denna tidpunkt kommer fastställt organisationsnummer tillika utgöra J-avnummer i hemortskommunen.

Handels- och föreningsregistren är mycket omfångsrika och innehåller ett stort antal enheter som inte längre bedriver någon verksamhet. Någon anledning att åsätta alla dessa organisationsnummer föreligger inte. Av praktiska skäl bör, såvitt gäller handelsbolag och ekonomiska föreningar som bildats innan det nya identifieringssystemet trätt i kraft, obligatorisk tilldelning av organisationsnummer begränsas till sådana bolag och föreningar som finns registrerade i J-avregistret. Skattemyndigheterna bör därför omedelbart innan det nya systemet träder i kraft sända förteckningar till berörda handels- och föreningsregister över samtliga bolag och föreningar, som har J-avnummer i hemortskommunen. Den subjektregistrerande myndigheten meddelar i samband med ikraftträdandet beslut om att detta nummer tillika utgör bolagets eller föreningens organisationsnummer.

Handelsbolag och ekonomiska föreningar, som bildats före den tidpunkt då det nya identifieringssystemet träder i kraft men som vid denna tidpunkt inte finns med i J-avregistret, kommer således inte att få organisationsnummer i samband med övergången till det nya systemet. Behov av organisationsnummer kan emellertid uppkomma senare, t. ex. om bolaget eller föreningen efter ikraftträdandet anses böra påföras arbetsgivaravgift. I dessa fall liksom om bolaget eller föreningen själv önskar få ett organisationsnummer, bör den subjektregistrerande myndigheten tilldela bolaget eller föreningen sådant nummer.

Organisationsnummer bör utan undantag fastställas för handelsbolag och ekonomisk förening som bildas efter den tidpunkt då det nya systemet träder i kraft. Även i dessa fall skall, som jag tidigare anfört, nummer tilldelas av den myndighet som ombesörjer subjektregistreringen.

Juridiska personer som inte subjektregistreras ävensom enkelt bolag och partrederi bör, som nyss nämnts, tilldelas organisationsnummer av lokal skattemyndighet. Någon principiell skillnad mellan enheter som bildats före den tidpunkt då det nya systemet träder i kraft och sådana som bildas efter denna tidpunkt föreligger inte.

Enheter inom den offentliga sektorn bör såsom statskontoret föreslagit tilldelas organisationsnummer av SCB. Riksförsäkringsverket bör dock ombesörja nummertilldelningen för de allmänna försäkringskassorna. I den mån nu nämnda enheter vid övergången till det nya systemet finns

registrerade i J-aviregistret — detta torde huvudsakligen gälla affärsdrivande verk och kommuner — bör nuvarande J-avinumret i hemortskommunen ersättas med de nya organisationsnumren.

Sammanfattningsvis kan alltså konstateras att subjektregistrerande myndighet bör svara för att samtliga juridiska personer, som registreras hos myndigheten, tilldelas organisationsnummer. Handelsbolag och ekonomisk förening, som införts i handels- resp. föreningsregister innan det nya identifieringssystemet trätt i kraft, behöver dock inte åsättas organisationsnummer såvida de inte förekommer i J-aviregistret. Inom den offentliga sektorn bör riks försäkringsverket fastställa organisationsnummer för de allmänna försäkringskassorna och SCB nummer för andra enheter. I övriga fall bör lokal skattemyndighet svara för tilldelningen av organisationsnummer, dock att patent- och registreringsverket bör vara nummertilldelare såvitt gäller utländska företags filialer i Sverige.

Beslutar lokal skattemyndighet om tilldelning av organisationsnummer bör underrättelse om beslutet sändas till såväl den registrerade enheten som den myndighet som skall svara för den centrala tillsynen över det nya identifieringssystemet. Fastställer lokal skattemyndighet organisationsnummer efter framställning från annan myndighet — t. ex. allmän domstol — bör givetvis även denna underrättas om beslutet. Tilldelas organisationsnummer av subjektregistrerande myndighet, bör ifrågavarande juridiska person och lokala skattemyndigheten i dennes hemortskommun samt den centrala tillsynsmyndigheten underrättas. Vad nu sagts bör i tillämpliga delar gälla även när SCB eller riks försäkringsverket fastställer organisationsnummer för enheter inom den offentliga sektorn.

En förutsättning för att den önskade överensstämmelsen skall kunna uppnås mellan organisationsnumret och J-avinumret i hemortskommunen är bl. a. att lokal skattemyndighet inte på egen hand tilldelar organisationsnummer för subjektregistrerade juridiska personer eller för enheter inom offentliga sektorn. Uppkommer exempelvis fråga om att införa ett handelsbolag som saknar organisationsnummer i J-aviregistret, skall den lokala skattemyndigheten begära organisationsnummer från den myndighet som subjektregistrerat bolaget.

Tillsynsmyndighet m. m.

Enligt statskontorets mening skulle det i och för sig vara lämpligast att den myndighet som tilldelas ansvaret för och utövar tillsynen över det föreslagna identifieringssystemet inte har särskilt fackintresse i saken. Någon sådan myndighet inom vars kompetensområde den centrala administrationen naturligen faller har statskontoret dock inte kunnat finna. De fackmyndigheter som kan komma i fråga är SCB och RSV. Statskontoret har i valet mellan dessa stannat för att föreslå att RSV t. v. tilldelas ansvaret för de centrala tillsynsuppgifterna.

Förslaget att den organisatoriska förankringen av organisationsnummersystemet t. v. skall läggas hos RSV har godtagits av bl. a. RSV, patent- och registreringsverket, länsstyrelsen i Stockholms län samt

Familjeföretagens förening. SCB finner förslaget visserligen acceptabelt men anser dock att vissa skäl talar för att SCB blir central myndighet. Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund och Svenska företagares riksförbund anför bl. a. att resultatet av statskontorets utredning om subjektregistrering bör avvaktas innan beslut fattas rörande huvudmannaskapet för registreringssystemet.

Det nya systemet för identifiering av juridiska personer m. fl. kommer i väsentliga hänseenden bygga på de identitetsbetäckningar som används inom skatteväsendet. Såsom jag tidigare anfört skall nämligen — bortsett från enheter inom den offentliga sektorn — alla som vid övergången till det nya systemet har J-avnummer tilldelas organisationsnummer som motsvarar J-avnumret i hemortskommunen. Vid fastställande av organisationsnummer efter det att det nya systemet trätt i kraft skall likaledes full överensstämmelse råda mellan organisationsnumret och J-avnumret i hemortskommunen. Ansvaret för att den åsyftade synkroniseringen mellan organisationsnummer och J-avnummer kommer till stånd, kommer i praktiken huvudsakligen att ligga på myndigheter inom skatteväsendet. Mot denna bakgrund anser jag det naturligt att RSV, som är den myndighet som f. n. utfärdar anvisningar för lokala skattemyndigheternas verksamhet m. m., får uppgiften att utöva den centrala tillsynen över det nya systemet. Ett ytterligare skäl för denna lösning är att RSV redan i dag intar en central ställning såvitt gäller registrering av fysiska personer. Det är uppenbarligen rationellt att knyta tillsynen över registreringen av juridiska personer till den myndighet som har motsvarande uppgift i fråga om fysiska personer.

Den centrala tillsynsmyndigheten, som enligt min uppfattning således bör vara RSV, bör dela ut nummersviter till de myndigheter som svarar för fastställande av organisationsnummer. Hos RSV skall fortlöpande föras register över samtliga enheter som blivit tilldelade organisationsnummer. RSV bör på förfrågan kunna uppge såväl vem som innehar eller innehaft visst organisationsnummer som vilket organisationsnummer som fastställts för ett angivet rättssubjekt.

Tillsynen över organisationsnummerregistret aktualiserar utöver det anförda åtskilliga frågor av administrativ och teknisk natur. Ändamålsenliga rutiner för tilldelning av organisationsnummer måste utarbetas. Spärrar måste t. ex. införas mot att visst organisationsnummer används mer än en gång och mot att visst rättssubjekt tilldelas mer än ett organisationsnummer. Systemet måste vidare kompletteras med referensregister av olika slag. Hur dessa och liknande spörsmål skall lösas får berörda myndigheter — i första hand RSV — ta ställning till. Anledning saknas att i detta sammanhang närmare behandla dessa frågor.

Med den uppbyggnad av systemet som jag föreslagit torde det knappast behöva förekomma att ett rättssubjekt vill föra talan mot ett beslut angående organisationsnummer. Helt uteslutet är det kanske emellertid inte att det någon gång uppstår delade meningar om huruvida organisationsnummer skall fastställas eller inte. I sådana fall bör besvär över registreringsmyndighetens beslut få anföras hos RSV. Mot RSV:s beslut bör talan inte få föras.

Tidpunkten för ikraftträdandet m. m.

Statskontoret föreslår som riktmärke att omläggningen till organisationsnummer skall vara genomförd den 1 juli 1974. Övergången anses medföra relativt begränsade kostnader. I rapporten uppskattas kostnaderna till omkring 300 000 kr., vartill kommer datamaskintid vid länsdatakontoren.

En ofta anförd anmärkning i remissyttrandena är att statskontoret underskattat såväl tidsåtgång som kostnader för genomförandet av det nya identifieringssystemet. Enligt RSV har tillräcklig hänsyn inte tagits till volymen av det arbete som fordras för utformning av systemlösningar och aviseringsrutiner samt revidering av olika befintliga register. SCB framhåller att SCB:s förslag att i högre grad använda nuvarande registreringsnummer är ett sätt att hålla kostnaderna nere. Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund och Svenska företagares riksförbund anser — under åberopande av bl. a. att statskontorets utredning om subjektregistrering inte är avslutad — att det här aktuella förslaget t. v. inte skall läggas till grund för lagstiftning.

Det är enligt min mening angeläget att det nya identifieringssystemet genomförs så snart som möjligt. Lika litet som i fråga om valet av central tillsynsmyndighet finns det anledning att invänta resultatet av statskontorets rapport rörande subjektregistrering. Om man såsom jag föreslagit låter det nya systemet i hög grad bygga på J-aviregistren, torde f. ö. eventuella ändrade regler för subjektregistrering endast i ringa omfattning inverka på organisationsnummersystemets utformning. Det är emellertid helt klart att införandet av det nya systemet måste föregås av ett omfattande planeringsarbete. Även enskilda registerförare måste få tillräcklig tid till förfogande för omläggning av sina register m. m. Mot denna bakgrund synes tidpunkten för ikraftträdandet böra skjutas framåt i tiden till den 1 juli 1975.

En stor del av kostnaderna för myndigheternas förberedelsearbete torde kunna inrymmas under ordinarie anslag. I den mån merkostnader uppkommer bör resp. myndigheters anslag för budgetåret 1974/75 få merbelastas med erforderliga belopp. Med hänsyn bl. a. till att mitt förslag förutsätter omnumreringar i långt mindre omfattning än vad utredningen förordat, kan RSV:s kostnader ungefärligen beräknas uppgå till det av statskontoret uppskattade beloppet, 300 000 kr. Till detta belopp skall emellertid läggas kostnader för erforderlig datamaskintid m. m. Dessa kostnader får prövas i samband med myndigheternas ordinarie anslagsframställningar. De totala kostnaderna för det nya identifieringssystemet torde dock under alla omständigheter vara små i förhållande till de vinster som systemet kommer att medföra.

Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att antaga inom finansdepartementet upprättat förslag till lag om identitetsbeteckning för juridiska personer m. fl.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet;
Britta Gyllensten

